

SEPTYNIŲ GALIMŲ ISTORIJŲ PROLOGAS

Laima Arnatkevičiūtė

Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikai gavo iš tiesų nuotaikingą originalią pasaką apie „šįbeitą“, o tiksliau – apie raganos, vardu Šiokiatokia, nuotykius ir pirmąją bei, kaip galiausiai paaiškės, vienintelę meilę, užmirštą ir vėl atrastą, idant viskas baigtųsi kaip dera tikroms pasakoms: gražiai ir laimingai. Kaip žinia, pasaka yra verbalizuota istorija, šiek tiek primenanti sapną, šiek tiek atspindinti realybę, paremta daugelio sukauptą patirtimi, o jei tai ir autorinis kūrinys – tai ir asmenine vaizduote, žavinti neįprastais įvykiais, situacijomis, personažais, iškalbingais simboliais, paslėptomis prasmėmis, aliuzijomis ir netikėtomis vidinėmis sąsajomis. Ne vienas turbūt esame sapnavę, kad sapnuojam, arba sapnavę tarsi jau sapnuotą sapną, jo tęsinį ar visą sapnų serialą viename sapne. Panašiai pasakoje gali išnirti kitų pasakų situacijų fragmentai, veikėjai, paskiros citatos.

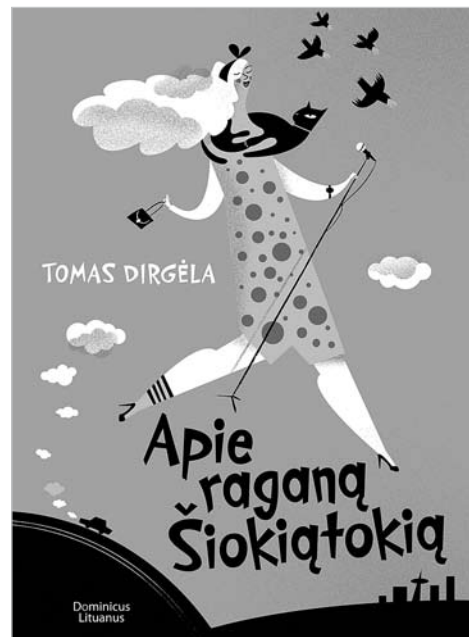
Visa tai ir dar „šisbeitas“ būdinga ir Tomo Dirgėlos pasakai *Apie raganą Šiokiatokią*.

Pasaka patraukia paprasta, aiškia struktūra ir ekspresija. Autoriui pavyksta pakilti iki vaikams būdingo gebėjimo kurti naujus žodžius, frazes, dialogus nesukant galvos, ar jie nepažeidžia darybos ir kalbos logikos taisyklių. Istorijos fabula prasideda formule „Kartą gyveno...“: „Kitą kartą be galo tamsaus ir tankaus miško viduryje stūksojo trobelytė. Joje gyveno ragana“ (p. 7). Tradiciška ir pabaigos situacija: herojė galiausiai atpažįsta savo pirmąją meilę, jiedu susituokia ir susilaukia septyneto vaikų, kurių kiekvienas – „atskira tema... Netgi, sakytume, septynios atskiros temos, viena už kitą atskiresnės“ (p. 67). Tačiau jei raganos vardas Šiokiatokia suponuoja raganos netradiciškumą (visų pirma ji visai neraganiška, nes nemoka nė vieno raganiško triuko), o istorijos eigoje tas netradiciškumas pamažu realizuojasi, paliesdamas keletą šiems laikams aktualių problemų ir žavėdamas lengva žaisme.

Ką duoda toks neraganiškos raganos pasirinkimas?

Autoriui tai suteikia improvizacijos laisvę ir kartu tam tikrus rėmus. Improvizacija padeda priartėti prie vaiko, jo pasaulėvokos, rėmai – suteikia tam tik-

ros tvarkos ir atpažinimo galimybę. Improvizuojama mažiausiai dviem lygmenimis: siužeto ir leksikos. Autorius naudoja vaikams nesunkiai atpažįstamą naujų žodžių kūrimo, subjektyvių leksinių junginių, idiomų skaidymo, žodžių žaismo, tvarkos sakinyje sukeitimo humorą:

Dailininkė Dalia Karpavičiūtė

Tomas Dirgėla,
APIE RAGANĄ ŠIOKIATOKIĄ: Pasaka,
Vilnius: Dominicus Litanus,
2014, 68 p., iliustr., 1500 egz.

– Atleiskite, ar kartais ne jūs pamatėt viltį?
 – Oi, aš, aš! Labai ačiū! – padėkojo Šiokiatokia sugražintą viltį ir saugiai įsidėjo į rankinuką.
 Netrukus ragana metė žvilgsnį į vieną pardavėją.
 – Ponia, nemėtykit žvilgsnio kur pakliuvo! – užkliudytas pasipiktino padavėjas. (p. 9)

Netrukus tokią [dainą, – L. A.] Šiokiatokia ir užtraukė. O paskui atitraukė ir vėl užtraukė. (p. 23)

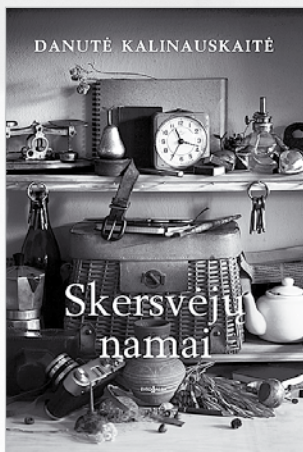
Tyloje buvo girdėti, kaip jie po truputį rauduoja. (p. 66)

Žaismė, pokštas lydi beveik kiekvieną knygos puslapį ir, be abejo, prisideda prie malonumo skaityti, kuria skaitymo emociją. Nuteikia kūrybingam nuotykiui.

Kaip jau minėta, Šiokiatokia yra netipiška ragana. Tikra ragana turėtų užsiimti raganiškais dalykais – skraidyti, burti, juolab kad Šiokiestokios tėvai buvo skraidančių šluotų išradėjai. Jie daug laiko praleisdavo skleisdami savo išradimą, netgi skraidydavo į kitas planetas, tik trumpam grįždami į namus. Taigi raga-

naitė juos mažai ir tematydavo. Tačiau tėvų akimis Šiokiatokia nebuvo apleista – jie kaskart parveždavo jai žaislų, kurių galiausia susikauptė tiek, jog reikėjo žemėlapiu, kad galėtų tarp jų susigaudyti. Manau, kad šis motyvas itin aktualus šiuolaikinei šeimai, rūpinimąsi, dėmesį, įgūdžių perteikimą, – ko taip reikia vaikui, – suprasdami kaip aprūpinimą daiktais. Tad ir Šiokiatokia, nepaisant tėvų modernumo, užaugo neišmokusi nieko raganiško.

Pokytis Šiokiestokios gyvenime įvyksta po to, kai ji, patyrusi fiasko kaip dainininkė ir poetė (populiarių gatvės muzikos, TV projektų ir grafomanijos antplūdžio parodija), galiausiai atpažįsta savo depresyvio būsenos priežastis ir tarsi kitomis akimis pamato tai, kas visą laiką buvo šalimais. Taigi šia prasme knyga turėtų būti įdomi psichologams ir psichoterapeutams, užsimantiems kūrybine psichoterapija, ir vėlgi – tėvams, norintiems geriau pažinti savo vaikus, ugdyti jų gebėjimus ir savęs pažinimo galimybes. Galima sakyti, kad knygos stilius, pasakojimo forma gali pasitarnauti ir kaip tokio bendravimo su vaiku pavyzdys. ▪

Danutė Kalinauskaitė SKERSVĖJŲ NAMAI

Danutė Kalinauskaitė – viena įdomiausių lietuvių prozininkių – gimė 1959 m. Kaune, Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. 1987 m. pasirodė pirmoji jos knyga *Išėjusi šviesa*. Vėliau rašytoja kuriam laikui pasitraukė iš literatūrinio gyvenimo. Po beveik šešiolikos metų pertraukos, 2003 m., jos apsakymas „Namo“ pelnė Antano Vaičiulaičio premiją. 2008 m. išleistas antras novelių rinkinys *Niekada nežinai*. Knygą puikiai įvertino tiek skaitytojai, tiek kritikai. Autorė buvo apdovanota Lietuvos rašytojų sąjungos ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto premijomis.

Šiose novelėse, kaip įprasta Kalinauskaitei, kasdienės situacijos visiškai netikėtai skyla lyg kiaušinio lukštas, atverdamos egzistencinį gelmenį. Paprasta buitinė, iki kaulo įsiėdusi tikrovė staiga tampa magiška, žmogaus gyvenimas apvirsta aukštyn kojomis. Paslaptis, neįtikimi dalykai, vykstantys realiame pasaulyje, romano medžiagos tankis – tokie ryškiausi jos kūrybos bruožai. Tekstuose yra bent keletas prasminių klodų, pasakojimas labai intensyvus, pakeri kalbos pojūtis, išpūdinga frazių melodika, šviesus humoro jausmas.